

N:o 22.

Ank. till Riksd. kansli den 10 maj 1909, kl. 2 e. m.

Första Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande (n:o 11), i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om kontroll öfver programmen för biograf-föreställningar.

Till utskottet har hänvisats en af herr *Clason* väckt motion, n:o 72, hvari motionären hemställer, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes efter verkställd utredning vidtaga åtgärder för att det må åvägabringas en före uppförandet gående kontroll af programmen för biograf-föreställningar, i all synnerhet sådana, till hvilka barn äga tillträde. Motionären hemställer tillika, att om dessa åtgärder komme att innebära förändring i lagstiftning, som är föremål för Riksdagens beslut, de böra för Riksdagen framläggas.

Såsom stöd för sin motion anför motionären bland annat följande:

»Från olika håll, ej minst sådana som representera uppfostringsfrågor, har under de allra senaste åren uppmärksamheten allt mer fästs på spörsmålet barn och biograf-föreställningar. På inbjudan af pedagogiska sällskapet i Stockholm hölls den 24 februari 1908 ett allmänt diskussionsmöte i frågan. Till detsamma hade öfverläkaren vid Stockholms hospital å Konradsberg, professoren *B. E. Gadelius*, som hindrats att personligen närvara, insändt följande skriftliga uttalande:

*Motionärens
motivering.*

Barnen och biografteatrarna.

Ombedd att yttra mig om den menliga betydelse biografteatrarna kunna hafva för det upp-växande släktet, vill jag i korthet på följande sätt sammanfatta min mening.

*Professor
Gadelius om
biografena.*

Ingen skildring, hvarken i tal eller skrift, kan så rycka den unga publiken med sig som dessa rörliga scenerier, där själfva lifvet illusoriskt återgifves. Redan häri bör för vederbörande ligga en maning att utöfva en skarp kontroll på dylika förströelser, hvilka med sina obegränsade suggestionsmedel utöfva ett nästan oemotståndligt inflytande på barnasinnnet, ett inflytande som tyvärr kan räckta längre än den timme föreställningen varar.

Villigt erkännande de goda saker, naturscenerier, bilder ur djurens lif, sagoskildringar m. m., som bjudas åskådaren vid ett besök på våra biografteatrar, måste man dock beklaga, att en mängd, kanske flertalet, dylika förlusteställen, utan tanke på den skada de göra, ofta välja program, där brott och ruskigheter af alla slag afspelas inför publiken, som tyvärr till stor del består af barn mellan 10 och 15 år. Det är intet ovanligt, att programmen efter hvartannat upptaga nummer, däri mord, rån och mord, själfmord o. s. v. förekomma, och den minsta eftertanke måste säga oss, att åtminstone barnen böra förskonas från en alltför tidig inblick i lifvets många fasor.

Betydelsen af en dålig uppfostran och de dåliga exemplen för dem, som sedermera själfva hemfalla till brott, är ju numera en så erkänd sak, att ingen drager denna betydelse i tvifvel, och bland de dåliga exemplen äro de gifvetvis de farligaste, som kraftigast insugereras i barnens fantasi. Undertecknad har själf af brottslingar hört uppgifvas, huru den första tanken på en förbrytelse varit en barnslig lust att efterlikna hjälten i en spännande brottmålsroman; och då redan skildringar i ord på detta påtagliga sätt visa sin medryckande förmåga på det unga sinnet, huru mycket farligare är icke då det illusoriska lif, som afspelas på en biografteater.

Oafsedt denna rent depraverande inverkan måste man också taga hänsyn till det omedelbart skrämmande och på barnasinnnet ohälsosamt uppskakande inflytande, biografteatrarnas kusliga skildringar kunna åstadkomma. Sådana nummer som den människoröfvande gorillan m. m. äro af den art, att man måste förutsätta en abnorm okänslighet hos de barn, som uthärda skådespelet utan bäfvan. Att sinnesrörelsen hos mera ömtåliga barn kan stegras till en verklig nervschock, ur hvilken en abnorm, länge kvarstående känslighet och rädsla utveckla sig, det har erfarenheten i en del fall visat. Hysteri är en sjukdom, som i barnåldern ej är sällsynt, och jag är öfvertygad om att biografteatrarnas program ofta är ägnadt att sprida denna sjukdom bland de små. Efter hvad en för saken intresserad och väl underrättad dam upplyst mig, hafva sålunda konvulsioner hos barn omedelbart efter besök på biografteatrar iakttagits.

Beaktar man till sist de yttre hygieniskt dåliga omständigheter, hvarunder detta andliga gift serveras tusentals barnasjälar, den usla luften på de illa ventilerade lokalerna och de alltför långa föreställningarna, så kan man tryggt säga, att vissa biografteatrar representera ett socialt ondt, mot hvilket vederbörande, ej blott föräldrar och målsmän, men ock den allmänna ordningens handhafvare snarast böra inskrida af omtanke för det uppväxande släktets lekamliga och andliga välfärd.

Stockholms
frivilliga bio-
grafkommitté.

Mötet, på hvilket ett synnerligen belysande inledningsföredrag hölls af seminarieadjunkten fröken *Marie Louise Gagner*, var också alldeles enigt, att åtgärder i frågan måste vidtagas. Det beslöt sålunda enhälligt dels att ingå med en anhållan till öfverståthållareämbetet, att ämbetet måtte tillse, att *de föreskrifter, som af detsamma utfärdats för biografförevisningar, verkligen måtte iakttagas*, dels att åt Pedagogiska sällskapet styrelse uppdraga tillsättande af en biografkommitté, som skulle äga till uppgift att utöfva kontroll öfver efterlevandets af de för biograferna gällande stadgar.

Sedan kommittén tillsatts, beslöt den att verka på två sätt: dels söka förmå en eller flere af hufvudstadens biografer, som därtill kunde anses äga förutsättningar, att i fråga om program m. m. ställa sig under tillsyn och kontroll af en pedagogisk granskningsnämnd, dels söka ställa öfriga biografer under uppsikt af för saken intresserade personer, som skulle ha till uppgift att kontrollera efterlevnaden af för biograferna gällande stadgar.

I förstnämnda hänseende träffades i maj 1908 en öfverenskommelse mellan biografkommittén och två af hufvudstadens biografteatrar, hvarigenom dessa förbundo sig att ställa sig under kontroll af en pedagogisk granskningsnämnd och ej förevisa andra bilder än dem, som af nämnden gillats. Kontrollen tog sin början i september 1908 och fortgick till den 12 december s. å., då kommittén fann sig föranlåten att uppsäga aftalet, enär de ifrågavarande biograferna ej på tillfredsställande sätt följde de i detsamma träffade bestämmelserna. I februari innevarande år har emellertid öfverenskommelse ingåtts med en annan biografteater (Olympiabiografen), hvilken utfäst sig att icke uppföra något nummer, som ej underkastats förberedande granskning af två af kommitténs medlemmar. Vidare har därstädes genom kommittén anordnats särskilda s. k. skolföreställningar med geografiska program, uppgjorda under samverkan med kompetente personer inom skolvärlden.

Hvad åter angår öfvervakandet af öfriga biografer i hufvudstaden, så träffades den 20 november 1908 på ett enskildt möte ett aftal mellan ett 40-tal frivillige, som öfverenskommo att genom personliga besök kontrollera hvarje nytt program vid hvar och en af hufvudstadens biografer. Vederbörande kontrollant besöker biografen första kväll, då nytt veckoprogram gifves, och inger därefter till biografkommitténs sekreterare rapport om programmets beskaffenhet. Förekommer däri något nummer, som anses stå i strid med gällande polisförordning, besökes biografen omedelbart af en eller ett par ytterligare kommittémedlemmar, hvarpå anmälan göres till poliskommissarien i distriktet, som då haft tillfälle att antingen helt och hållet förbjuda numret eller ock påbjuda borttagande af de mest anstötliga delarna däraf. På detta sätt har kommittén lyckats att helt eller delvis få bort en del af biografteatrarnas mest bloddrypande och råa nummer, ehuru ej förrän detta redan gifvits vid några föreställningar. Polismyndighetens befogenhet att ingripa sammanhänger åter med de villkor, som af öfverståthållareämbetet uppställts för idkande af rörelsen i hufvudstaden, och bland hvilka följande må nämnas:

»att vid förevisning icke något mot sedlighet stridande eller mot myndigheter eller enskilde ohöfviskt förekommer;

att bilder, som skildra utförande af mord, rån eller andra svårare brott, icke förevisas;

att, därest förevisning är tillgänglig för barn, densamma ej omfattar bilder, som framställa tilldragelser eller förhållanden, som äro ägnade att uppväcka känsla af skräck eller fasa hos åskådaren eller af annan anledning kunna anses olämpliga för barn att åse;

att, innan förevisning äger rum enligt nytt eller ändradt program, anmälan härom af sökanden göres å stationen inom vederbörande polisdistrikt.»

Öfverståthållareämbetets villkor.

Den frivilliga
kontrollens
otillräcklig-
het.

Föreställningar af ofvannämnda art äro alltså egentligen icke tillåtna och deras upprepande kan i följd däraf förbjudas. Öfverträdelse af villkoren kan till och med medföra återkallande af rätten att drifva rörelsen, något som dock ännu ej torde förekommit.

Det torde emellertid vara tydligt — och erkännes af nämnda biografkommitté — att nu berörda anordning, huru förträffligt den än verkar, dock icke är till fyllest att omintetgöra den fara, som biograferna under vissa omständigheter medföra. Redan den omständigheten, att den utslutande hvilar på frivillighetens grund, innebär en viss svaghet. Institutionen blir beroende på tillvaron af sådana frivilliga krafter, hvilka vilja åtaga sig detta ständiga uthålliga öfvervakande, och, om än dessa krafter på åtskilliga håll kunna stå till buds, äro de helt visst icke till finnandes öfverallt, dit biograferna numera nå. Man får nämligen komma ihåg, att detta ej längre är blott större eller medelstora städer, utan att åtminstone i vissa landsdelar biografer uppträda äfven på landsbygden, i köpingar, stationssamhällen o. s. v. Om därför också somligstädes dylika biografkommittéer skulle kunna komma att fungera, så hjälper detta ingenting på alla de håll, där intet på denna väg kan göras, och för landet i dess helhet är naturligtvis intet tillfredsställande vunnet, så länge på många håll de depraverande inflytelser, hvarom professor Gadelius talar, få ohämmade drifva sitt spel.

Därtill kommer emellertid äfven, att detta frivilliga öfvervakande, huru intresseradt det än fungerar, dock icke någonstädes kan hindra *upptagande* på programmen af de ruskiga numren, utan i bästa fall blott deras mer eller mindre utsträckta *fortsättande*. Mellan det första besöket och däraf eventuellt framkallad anmälan hos myndigheterna å ena sidan samt dessas beslut å den andra förflyter alltid en viss tid, under hvilken intet hindrar vederbörande att fortfarande låta de anmärkta numren grassera.

Erfarenheten från Stockholm visar ock, att biografägare alls icke sky att trots polismyndighetens villkor och kommitterades kontroll framföra äfven de mest olämpliga nummer.»

Motionären redogör därefter för en del rafflande biografprogram, innehållande skräckdramer, Nick-Carterhistorier, kärleksdramer, förbrytare-dramer, röfvaredramer, dramer, hämtade ur kolportagelitteraturen, slipp-riga skämtbilder m. m. Angående redogörelsen härför hänvisas till motionen.

Någon statistik öfver biografteatrarnas antal i Sverige förefinnes ej och torde för närvarande knappast kunna uppgöras, då på landsbygden

endast beträffande vissa municipalsamhällen särskildt tillstånd lärer vara erforderligt. Ensamt i Stockholm finnas emellertid 24 stycken, i Göteborg 11, i Malmö 9 o. s. v., och äfven i medelstora städer påträffar man ofta flera stycken. Om antalet biografier å landsbygden saknar man alla siffror. Att antalet i Sverige öfverskrider hundratalet kan med full visshet antagas. Besöksfrekvensen är synnerligen liflig. Antalet barn, som bevista biografföreställningarna, är jämförelsevis stort.

Det har äfven uppgifvits, att på vissa håll biografernas verksamhet bland annat gjort sig förnimbar äfven däri, att ungdomens insättningar i sparbanker och sparkassor väsentligen aftagit. Att den likaledes minskar tillslutningen till folkbildningsarbetets föreläsningar, är ett flerstädes beklagadt faktum.

De af motionären relaterade biografprogrammen äro hämtade från hufvudstadens biografteatrar och hafva där uppförts trots öfverståthållare-ämbetets i det föregående anförda villkor. Den nämnda, frivilliga, kontrollerande biografkommittén kan blott hindra fortsättandet, men ej det första upptagandet af äfven de underhaltigaste nummer. Motionären yttrar sig sedermera om de åtgärder som möjligen böra vidtagas, på följande sätt.

*Motionärens
förslag till
åtgärder.*

Det stora flertalet af bilderna hafva ock framförts på hufvudstadens biografier, *efter det att* kungl. maj:ts den 13 november 1908 utfärdade följande cirkulär till kungl. maj:ts befallningshafvande i riket.

»Vår uppmärksamhet har blifvit fäst därå, att rikets polismyndigheter vid pröfning af ansökningar om tillstånd, där sådant erfordras, till anordnande af biografförevisningar och liknande tillställningar icke alltid träffa nödiga anstalter till förekommande däraf, att vid dylika tillställningar förevisas något, som strider mot sedlighet eller eljest uppenbarligen icke bör offentligan framställas, samt att polismyndigheterna understundom jämväl brustit i behörig tillsyn öfver dessa tillställningar. Med anledning häraf hafva vi härigenom velat erinra Eder att erinra vederbörande polismyndigheter om angelägenheten att iakttaga, hvad med gällande författningars innehåll i förekommande ärenden öfverensstämmer. Hvilket Eder till kännedom och efterrättelse» etc.

Det är således tydligt, att åtminstone i regel icke heller nämnda cirkulär hittills haft den effekt, att det onda förhindrats.

Af allt det föregående framgår, att ett sådant förhinder icke heller lär kunna åvägabringas med mindre åtgärder vidtagas, hvarigenom upptagande på biografprogrammen af de anstötliga numren verkligen *förekomes*. Detta synes ock vara cirkulärets tanke, då däri talas om anstalter »till förekommande af» de klandervärda numren. Hvad som behöfves är alltså en *föregående* granskning af programmen, innan de

uppföras med rätt för den granskande att förbjuda uppförande af anstötliga nummer.

Man kan tänka sig olika sätt för åstadkommande af en dylik föregående granskning. Ett synnerligen beaktansvärdt uppslag i en riktning har lämnats af polismyndigheten i *Malmö*, ur hvars den 18 december 1908 meddelade föreskrifter i detta hänseende följande utdrag må lämnas.

»Ej må i lokalen förevisas eller som skylt utsättas bilder, hvilka äro af den beskaffenhet, att de sära sedlighet och anständighet, eller bilder, som skildra utförande af mord, rån och andra svårare brott.

Därest förevisning är tillgänglig för barn, får densamma ej heller omfatta bilder, hvilka framställa tilldragelser och förhållanden, som äro ägnade att uppväcka känsla af skräck eller fasa hos åskådaren eller af annan anledning kunna anses olämpliga för barn.

Barn under 15 år, hvilket ej åtföljer äldre person, må ej vinna tillträde till förevisning senare än klockan 8 eftermiddagen.

9. Vid ombyte af program skall ett exemplar af det nya programmet jämte muntlig förklaring öfver dess innehåll, *i god tid innan det förevisas allmänheten*, lämnas till den af poliskammaren tillsatte tillsyningsmannen öfver biografförevisningar.

11. Det åligger tillståndets innehafvare att utlägga af poliskammaren fastställd afgift för den extra polisbevakning och tillsyn, som af polismyndigheten anordnas, äfvensom att ställa sig till efterrättelse de ytterligare föreskrifter, polismyndigheten kan komma att meddela.»

I dessa föreskrifter har, såsom synes, principen om en föregående granskning af programmen kommit till sin rätt. Den sker genom en af poliskammaren tillsatt tillsyningsman, hvilken för sitt arbete härmed erhåller ersättning genom anlitande af den afgift, som enligt mom. 11 erlägges för behöflig extra polisbevakning och tillsyn. Tillståndet till biografförevisningar plägar endast lämnas för en månad i sänder, hvilket i sig själf verkar kontrollerande. Till stort gagn har också förbud utfärdats för att senare än kl. 8 på aftonen lämna tillträde för barn. Äfven i öfrigt synes anordningen verkat mycket fördelaktigt.

Det torde icke finnas något hinder för, att liknande föreskrifter utfärdades att gälla på alla de orter, där en dylik omedelbar föregående granskning verkligen kan utföras af polismyndigheten i orten eller af genom densamma tillsatte tillsyningsmän. I sakens natur ligger dock, att en kronofogde naturligtvis ej kan själf utföra en sådan granskning inom de olika delarne af sitt fögderi, och att systemets tillämpning således där kräfde utseende af olika tillsyningsmän på de skilda orterna. Då, såsom ofvan antydts, tillstånd att anordna biografförevisningar icke torde behöfva begäras af offentlig myndighet annat än i städer och sådana orter på landsbygden, där på grund af särskilda kungl. beslut ordningsstadgan för rikets städer är tillämplig, kan dock den ifrågavarande an-

ordningen ej för närvarande tillämpas på andra områden af landsbygden, och många orter i riket blifva alltså fria från hvarje kontroll, ehuru en sådan där vore lika nödig.

För dylika orter blefve sålunda särskilda bestämmelser af nöden. Ifrågasättas kan då, om ej därstädes en dylik föregående granskning kunde anförtros åt någon kommunal myndighet t. ex. skolråden. Åtminstone borde detta kunna ske, om den begränsades att gälla sådana biografföreställningar, till hvilka barn äga tillträde. Vår lagstiftning är som bekant ej främmande för områden, där särskilda förbud gälla för tillhandahållande af vissa njutningsmedel åt barn — så t. ex. brännvinsförsäljningsförordningen och förordningen angående försäljning af vin och öl. Våra kommunallagar lägga också åtgärder till främjande af ungdomens sedliga fostran eller till afvärjande af dess urartning i kommunala myndigheters händer (kyrkoråd, skolråd, barnavårdsnämnd). Det bör också kunna anses fullt förenligt med den kommunala självstyrelsens princip att, om så befinnes nödigt, åt kommunala myndigheter anförtro rätten att förhindra sådana tillställningar i kommunen, genom hvilka barnen i densamma uppenbart utsättas för högst fördärbringande inflytelser.

Skulle någon kontroll i sistnämnda riktning ifrågakomma — d. v. s. föregående kontroll af program vid biografföreställningar för barn — så bör den gifvetvis så anordnas, att den drabbar ej blott sådana föreställningar, dit särskilda barnbiljetter säljas, utan öfverhufvud sådana, dit *barn lämnas tillträde*. Att, såsom somligstädes lär ha skett, biografägare söka undandraga sig hithörande kraf blott genom att annonsera att »särskilda barnbiljetter säljas icke», men i stället släppa in barnen på vanliga biljetter, bör naturligtvis ej få ifrågakomma. Skulle en sådan särskild kontroll af biografföreställningar för barn anordnas, bör den dock gifvetvis icke upphäfva den eljest befintliga allmänna kontrollen af de ordinarie ordningsmyndigheterna, så att biograferna därigenom sattes i stånd att för vuxna förevisa hvad redan nu är förbjudet.

Hufvudsaken är emellertid, att öfverallt i riket anordnas en före själftva uppförandet gående kontroll öfver biografprogrammen, i all synnerhet då de afse föreställningar, dit barn äga tillträde. Lämpligaste sättet härför torde åter kunna utrönas genom en blifvande utredning.»

Enligt hvad förut nämnts, har i Stockholm bildats en kommitté af frivilliga personer, hvilkas sträfvan går ut på att, så långt de förmå,

*Biografkom-
mitténs ytt-
rande.*

söka motarbeta biografteatrarnas skadliga och fördärfbringande inverkan på det uppväxande släktet. Ordföranden i denna kommitté har lämnat utskottet följande meddelande, som i sin mån belyser den föreliggande frågan.

Sedan biografkommittén i Stockholm med anledning af en inom Första Kammaren väckt motion ifråga om kontroll öfver programmen för biograf föreläsningar anmodats yttra sig rörande biografverksamheten i Stockholm äfvensom om effektiviteten af den kontroll, som hittills utöfvats af polismyndigheten, får kommittén härmed vördsamt anföra följande.

Ifråga om arten af biografteatrarnas program måste kommittén lifligt instämma i den uppfattning, som gjorts gällande i motionen, och anser sig kommittén böra tillägga, att de af motionären förebragta exemplen ingalunda äro att anse såsom ett utval af de värsta nummer som visats, utan att de endast utgöra en axplockning af typer ur de till mellan två och tre tusen uppgående biografnummer, som underkastats kommitténs kontroll. Brott och ruskigheter af alla slag, uppskakande och »sensationella» dramer, drastiskt och illusoriskt upprullade, utgöra ofta nog föreställningens clou. Anmärkningar och puffar på programmet såsom »icke för nervsvaga personer» o. d. förekomma esomoftast. Betydelsen af de intryck, som dylika bilder utöfva på ett ungt känsligt sinne, får ej underskattas. På samma gång kommittén därför — å ena sidan — villigt erkänner, att man i den lefvande bilden vunnit ett af de yppersta undervisnings- och förströelsemedel, måste den dock — å andra sidan — som sin erfarenhet framhålla, att på det sätt, hvar på biografverksamheten hittills i allmänhet bedrifvits, har den till fullo ådagalagt det berättigade i de farhågor, som uttalats af professor Gadelius i hans i motionen införda yttrande. Meddelanden från skolor och uppfostringsanstalter bära också tydliga vittnesbörd om att biograferna utsatt frön, som redan kommit skada åstad.

Faran att genom olämpliga biografbilder skall kunna frammanas ett genomgripande socialt ondt är så mycket större, som biografbesök särskildt bland barn och ungdom och mindre bemedlade blifvit ett synnerligen populärt nöje. Biografkommittén har i detta afseende kommit till rätt belysande siffror. Genom beräkningar gjorda på grund af 205 biografbesök — för hvarje biograf en gång i veckan och vid olika tider — har nämligen utrönts, att antalet besökande per biograf och föreställning i medeltal uppgått till 82 personer, af hvilka åtminstone 34 barn. Hvarjo

vecka gifvas på 24 biografier i Stockholm 922 föreställningar, till hvilka således säljas 75,604 biljetter, hvaraf 31,348 till barn i skolåldern. Något *exakt* värde hafva gifvetvis dessa siffror icke, då antalet besökande är synnerligen växlande. Men med säkerhet kan sägas, att de uppgifna talen icke äro för höga utan tvärtom för små, emedan kommitténs undersökningar ej sträckt sig till lördagar och söndagar, då publiken på biograferna är utan jämförelse talrikast. Det förtjänar i detta sammanhang nämnas, att antalet barn i Stockholms folkskolor innevarande termin utgör 25,871, medan öfriga barn i folkskoleåldern utgöra vid pass 8,500 (år 1907 var antalet 8,451). Man kan sålunda utan öfverdrift påstå, att på hvarje barn i skolåldern kommer i genomsnitt ett biografbesök i veckan. Biljettpreisen äro i hög grad växlande: för äldre från 1 krona till 10 öre, för barn från 35 öre till 5 öre. En uträkning af den summa, som per vecka betalas för biografbiljetter i Stockholm, ger såsom en *undre gräns* omkring 18,000 kronor, om till grund för beräkningen lägges hvarje biograf *lägsta* biljettpreis.

På grund af hvad sålunda anförts får biografkommittén som sin åsikt uttala, att en stor del af de program, som hittills visats å våra biografteatrar, äro icke blott ägnade att i hög grad förråa publikens smak och motverka ett sundt folkbildningsarbete, utan att de äfven genom nervskakande målningar af lifvets värsta färd och detaljerade skildringar af allehanda förbrytelser, framställda med den mäktiga suggestionskraften hos den lefvande bilden, innebära en fara af oberäknelig räckvidd för vår ungdoms fysiska och andliga hälsa.

Kommittén har äfven att yttra sig angående effektiviteten af den kontroll, som hittills utöfvats af polismyndigheten i Stockholm. Af hvad redan anförts rörande biografverksamheten torde utan vidare framgå, att kommittén finner den hittillsvarande kontrollen otillfredsställande. Enligt gällande föreskrifter skall visserligen, innan förevisning äger rum enligt nytt eller ändradt program, anmälan härom af biografägaren göras å stationen inom vederbörande polisdistrikt, men härvid har ifrågavarande poliskommissarie ej tillfälle att taga närmare kännedom om programmet, utan bilder, som stå i uppenbar strid mot öfverståhållareämbetets föreskrift, komma ofta till uppförande längre eller kortare tid, innan de — i de allra flesta fall efter anmälan af biografkommittén — bli förbjudna. Dessutom frestas nog genom denna *kontroll efteråt* såväl polismyndigheten som biografkommittén att tolerera åtskilliga nummer af sådan halt, att de ej borde få uppföras. Det utgör ju nämligen, naturligt nog, en

ömmande omständighet, att biografägaren, om en bild förbjudes, gör förlust på den för filmen för en vecka erlagda hyran (eventuellt inköps-summan). Har biografägaren varit medveten om bildens karaktär och ändå upptagit den på programmet, må det ju ingalunda anses obilligt, att han får vidkännas följderna af sitt trots. Tvärtom borde i dylikt fall bestämmas ytterligare straffpåföljd. Men mången gång torde det nog hända, att biografägaren i god tro hyrt eller köpt en olämplig film. Är denna bild af den art, att den bör förbjudas, borde straffet i detta fall rättvisligen drabba filmsfabrikanten eller dennes agent, som medvetet salubjudit otillåten bild. — Här anförda svårigheter för utöfvande af en rättvis kontroll skulle helt säkert fullständigt elimineras genom införande af en preventiv censur, särskildt om denna kunde utövas redan gentemot filmsförsäljarna.

Ännu en svaghet hos det nu tillämpade systemet är gifvetvis också den omständigheten, att dess effektivitet i hög grad varit beroende af biografkommitténs frivilliga arbete och initiativ. Sådana frivilliga krafter kunna ju ej i längden stå till buds och stå väl ej heller att uppbringa å alla platser, där biografrörelse finnes. Biografkommitténs arbete i hufvudstaden synes också allt fortfarande vara af behovet påkalladt, såvida ej åtgärder för en effektivare kontroll från myndigheternas sida vidtagas. Visserligen har herr polismästaren i skrifvelse af den 27 april till civilministern anført, att efter vidtagande af vissa åtgärder den 6 april detta år ingen rapport angående öfverträdelse af gällande bestämmelse för biograferna inkommit till öfverståthållareämbetet. Biografkommittén nödgas dock meddela, att efter sagda dag genom kommitténs ingripande ändringar i biografprogrammen vid fem särskilda tillfällen företagits af vederbörande poliskommissarier. Om rapport härom afgifvits, är naturligen för kommittén obekant.

Kommittén tillåter sig fästa utskottets uppmärksamhet på ännu en sak. I öfverståthållareämbetets resolution föreskrifves »att förevisning icke förenas med annan tillställning än utförande af instrumentmusik, som dock ej får äga rum med mindre särskildt tillstånd därtill meddelas.» Det oaktadt har under de senaste månaderna en icke oväsentlig del af programmen på flera biografer upptagits af nummer, som helt kort kunna betecknas som varieté. Enligt de ordningsföreskrifter, som i öfverensstämmelse med gällande läroverksstadgas § 53 utfärdats för rikets allmänna läroverk äro emellertid besök på dylika nöjen för skolungdomen förbjudna (såvida de ej ske i föräldrars eller målsmans sällskap). Biograf-

besök äro däremot i allmänhet tillåtna. Det torde ej kunna bestridas, att åseende af diverse varietéprestationer måste för barn i skolåldern anses mindre lämpligt. Det synes kommittén därför önskvärdt och befogadt, att vid föreställningar å biograf, till hvilka barn äga tillträde, programmets *samliga* nummer prövas med afseende på deras lämplighet för barn.

Till sist vill kommittén omnämna, att till och med biografernas eget organ »Nordisk Film-Tidning» i en längre ledande artikel erkänner, att krafvet på en reformering af biografprogrammen är berättigadt (se bilagan).

I flera andra länder såsom Amerika och Tyskland ha enligt »fackpressen» redan kraftiga åtgärder vidtagits för att förebygga olämpliga biografförevisningars skadliga inflytande på den uppväxande ungdomen.

Sina erfarenheter af effektiviteten af den hittillsvarande biografkontrollen vill kommittén sammanfatta sålunda, att nu gällande bestämmelser angående biografförevisningar äro otillräckliga för åstadkommande af en effektiv och enhetlig kontroll öfver biografprogrammen, och synes det därför kommittén vara af största vikt att genom Riksdagens ingripande *snarast möjligt* föranstaltas om utredning och nya bestämmelser rörande biograf-föreställningar, äfvensom om straffpåföljd vid trots mot blifvande föreskrifter.

Stockholm den 3 maj 1909.

För biografkommittén i Stockholm

Sten Lagergren.

För att bilda sig en föreställning om de åtgärder som af vederbörande myndigheter i Stockholm vidtagits med anledning af Kungl. Maj:ts ofvannämnda cirkulär af den 13 november 1908, har utskottet med stöd af § 46 i riksdagsordningen införskaffat följande promemoria.

Polismästarens i Stockholm promemoria.

Vördsam P. M.

till herr statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet angående inom Riksdagen väckt motion i fråga om kontroll öfver programmen för biografföreställningar.

I anledning af framställning från Första Kammarens tillfälliga utskott n:o 1 har herr statsrådet infordrat mitt utlåtande dels beträffande möjligen befintligt behof af tillägg till gällande författningar och lagbestämmelser i ämnet och dels beträffande den praxis, som tillämpas i fråga om biografier i Stockholm, dess effektivitet m. m.

Kungl. Maj:t har i sitt uti motionen omnämnda nådiga cirkulär af den 13 november 1908 talat om »tillstånd, där sådant erfordras, till anordnande af biografförevisningar och liknande tillställningar». Detta synes mig innebära, att Kungl. Maj:t anser tillstånd till dylika förevisningar erforderligt enligt 13 § ordningsstadgan för rikets städer andra stycket, där fråga är om »maskerad, bal, lekstuga, lindansning, positivspelning eller dylikt, akrobatiska konststycken, konstridning, djurförevisning eller andra med dessa jämförliga tillställningar». Tolkas icke nämnda § på sådant sätt, finnes ingen bestämmelse, som tvingar biografförevisare att söka tillstånd till föreställning, såvida icke för viss stad dylik bestämmelse blifvit utfärdad i enlighet med föreskrift i 20 § ordningsstadgan för rikets städer. Huruvida bestämmelse i sådan riktning blifvit för någon stad utfärdad, känner jag icke. Öfverståthållareämbetet har emellertid ansett tillstånd jämlikt 13 § ordningsstadgan erforderligt och har i de särskilda resolutioner, som på ansökan om gifvande af biograf-förevisningar utfärdats, intagit de villkor, som å sidan 3 i motionen finnas omnämnda. Är denna tolkning riktig, synes det mig som om polismyndigheten ägde rätt att, såsom motionären önskar, anordna en före själfva uppförandet gående kontroll öfver biografprogrammen utan att särskild bestämmelse därom utfärdades. Skyldighet till dylik föregående censur lärer enligt min mening icke med nu gällande bestämmelser förefinnas för polismyndigheten. Om lämpligheten af sådan censur har jag ej nu att yttra mig.

Hvad åter angår landsbygden torde, såsom motionären äfven framhållit, saknas bestämmelse, som möjliggör den ifrågasatta kontrollen.

Den praxis, som i fråga om tillstånd till biografförevisningar tillämpas i Stockholm har ofvan antydts. Sedan lokalen blifvit besiktigad och såsom samlingslokal godkänd, utfärdas tillståndsresolution rörande biograf-förevisningarna, innehållande, bland andra, ofvan nämnda villkor. Tillstånd meddelas endast tillsvidare, i allmänhet och i alla senare resolutioner under högst ett år. Öfverträdas gifna föreskrifter kan förutom böter, hvilket icke tillämpats, följa tillståndets indragning. Ej heller tillståndets indragning har förekommit, men innehafvare af två i Stockholm befintliga biograflokaler hafva i kungl. poliskammaren erinrats därom att de genom öfverträdande utaf de föreskrifter, öfverståthållareämbetet meddelat uti de för dem meddelade resolutioner angående tillstånd till gifvande af biografförevisningar, äfventyrade tillståndets indragning. Enligt min mening bör en dylik erinran verka ganska effektivt, enär åt-

minstone några af biograferna i Stockholm visat sig vara mycket vinstgifvande företag. För kontroll af gällande föreskrifters åtydnad hafva samtliga distriktpoliskommissarier beordrats att noga öfvervaka, att meddelade föreskrifter beträffande biograferna härstädes ordentligt efterlefvas, samt att, därest öfverträdelse af någon af dessa bestämmelser sker, därom genast ingifva rapport till öfverståthållareämbetet. Enär ovisshet kan tänkas råda om lämpligheteten af ett till uppförande afsedt program, hafva bemälda poliskommissarier tillika erinrats, att därest innehafvare af biograf hos vederbörande poliskommissarie anhåller om utlåtande, huruvida visande af viss bild strider mot gifna föreskrifter, sådant utlåtande icke bör vägras, därvid poliskommissarien dock, i händelse af tvekan, skall före utlåtandets afgifvande inhämta andre polisintendentens mening i ärendet. Innan ofvannämnda erinran den 6 dennes i poliskammaren meddelades två biograf innehafvare, nödgades poliskommissarierna tidt och ofta ingripa med förbud mot gifvande af visst program eller del af program å biograferna. Efter nämnda tid har ingen rapport om öfverträdelse af gällande bestämmelse för biograferna till öfverståthållareämbetet ingifvits.

Stockholm den 27 april 1909.

Vilhelm Tamm.

Det torde ej kunna förnekas, att biografföreställningar med goda och gedigna program kunna i viss mån utgöra verksamma bildningsmedel och för allmänheten vara till en både nyttig och nöjsam förströelse. Men å andra sidan har erfarenheten tyvärr redan visat, att de alltmera börjat öfvergå till ett mer eller mindre osundt geschäft, som går ut på att, genom att ibland de goda och bildande numren i programmen insticka omoraliska, rafflande, skrämmande dylika, ockra på den lättrogna allmänheten. I stället för att verka bildande och förädlande, verka de därför ofta skadligt och förråande på den sensationslystna publiken. De ha därigenom börjat blifva en verklig fara speciellt för det uppväxande släktet. Det förhållandet, att biografteatern framställer lefvande bilder, gör att intrycken häraf djupare inpräglas i de ungas sinnen. Och särskildt torde det vara just de mest rafflande scenerna, som på barnsinnets utöfva ett oemotståndligt inflytande, hvilket kan i hög grad skada och snedvrída karaktärsutvecklingen. Det torde därför, ej råda mer än en mening därom att man bör göra allt hvad göras kan för att söka råda bot på de allvarliga och svåra missförhållanden, som på jämförelsevis kort tid börjat inrota sig i fråga om biografföreställningar.

*Utskottets
yttrande.*

Svårare ställer sig frågan, då det gäller att framlägga förslag till åtgärder för stärfjande af det alltmera florerande oskicket. I strafflagens 18 kap. 13 § heter det: »Sprider någon ut skrift, målning, teckning eller bild, som tukt och sedlighet sårar; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

Lag samma vare, om man genom annan gärning sårar tukt och sedlighet, så att allmän förargelse eller fara för andras förförelse däraf kommer.»

Fall har vid biografföreställning förekommit, där denna lagparagraf kunnat tillämpas. Men klart är, att ett dylikt fall endast kan blifva ett sällsynt undantagsfall, och att man medelst nämnda lagbestämmelse ej kan komma åt, hvad man i föreliggande fråga egentligen vill beifra.

Utskottet anser sig ej kunna i frågans nuvarande läge bedöma, huruvida en ändring af nämnda lagparagraf skulle kunna i någon mån bidraga till frågans lösning. En sakkunnig utredning torde möjligen kunna klarlägga detta spörsmål.

I 13 § af ordningsstadgan för rikets städer finnas visserligen föreskrifter, att den, som vill hålla offentliga föreställningar, till hvilka utan tvifvel biografföreställningar äro att räkna, skall hos polismyndigheten därom göra anmälan, hvarjämte han är pliktig, »när det af polismyndigheten påfordras, ej mindre att styrka, att den uppgifna lokalen eller platsen blifvit af ägaren eller innehafvaren upplåten för ändamålet, än äfven att om tillställningens ändamål och beskaffenhet lämna polismyndigheten de upplysningar, denna äskar för att kunna meddela erforderliga föreskrifter; allt vid äfventyr, att tillställningen eljest anses icke vara behörigen anmäld.»

I och för vissa föreställningar, till hvilka äfven torde kunna hänföras biografföreställningar, fordras tillstånd af polismyndigheten.

Den, som ej gjort vederbörlig anmälan eller ej erhållit tillstånd, där sådant erfordras, straffas med böter från 5 till och med 100 kronor.

I berörda paragraf heter det vidare: »Där sig visar, att tillställning, som här ofvan omförmäles, åsyftar eller innebär något, som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranleder till svårare oordning, äger polismyndigheten att dess förnyande förbjuda.»

Det är denna bestämmelse, som skulle tillämpas, då det gäller att förhindra och förbjuda uppförande af sådana skadliga biografnummer, mot hvilka motionären och med honom den s. k. biografkommittén med all rätt reagera. Men klart är, att om man vill söka nå det af motionären

åsyftade målet, man måste om möjligt utvidga nämnda 13 § i ordningsstadgan för rikets städer och lämpa den med hänsyn just till biograf-föreställningarna, hvilka ej ens omnämnas i sagda pragraf.

Utskottet anser sig helt naturligt ej kunna afgöra, i hvad mån en dylik utredning af nämnda paragraf lämpligen kan och bör ske.

I det ofvannämnda cirkuläret af den 13 november 1908 har »Kungl. Maj:t anbefallt öfverståthållareämbetet och Konungens befallningshafvande i länen att erinra vederbörande polismyndigheter om angelägenheten att iakttaga hvad med gällande författningens innehåll i förevarande afseenden öfverensstämmer», sedan Kungl. Maj:t anfört, att »Kungl. Maj:ts uppmärksamhet blifvit fäst därå, att rikets polismyndigheter vid pröfning af ansökningar om tillstånd, där sådant erfordras, till anordnande af *biograf-förevisningar* och liknande tillställningar icke alltid träffa nödiga anstalter till förekommande däraf, att vid dylika tillställningar förevisas något, som *strider mot sedlighet eller eljes uppenbarligen icke bör offentlig framställas* samt polismyndigheterna understundom jämväl brustit i behörig tillsyn öfver dessa tillställningar.»

Genom dessa ord »*eller eljes uppenbarligen icke bör offentlig framställas*» synes Kungl. Maj:t ha velat råda bot mot de allvarliga missförhållanden, som framkommit i och med de såsom svampar framväxande biografteatrarna. Med allt skäl kan dock ifrågasättas, huruvida denna af Kungl. Maj:t vidtagna åtgärd kan anses för ändamålet tillräcklig eller fullt effektiv. Erfarenheten torde redan ha visat, att så ej är förhållandet, vare sig att detta nu beror på, att bestämmelserna äro otillräckliga eller att de ej rätt tolkats eller ock att de ej med tillbörlig kraft tillämpats. I alla händelser torde väl åtminstone böra undersökas, huruvida den af motionären påyrkade åtgärden bör vidtagas, nämligen att det åvägbringas en före uppförandet gående kontroll af programmen för biograf-föreställningar, i all synnerhet sådana, till hvilka barn äga tillträde.

Men äfven om meranämnda 13 § i ordningsstadgan för rikets städer ändras eller förtydligas i ofvan antydd riktning, torde likväl ej det af motionären åsyftade målet vara vunnet. Man får nämligen komma ihåg, att dessa biografägare börjat uppträda med sina films öfverallt på landsbygden, och visst är att de, i samma mån deras intäkter blifva mindre, därigenom att i städer, köpingar och andra mera tätt bebyggda samhällen, i hvilka ordningsstadgan för rikets städer i tillämpliga delar är gällande, strängare bestämmelser tillämpas i fråga om biografförevisningar, i samma mån komma de ock att i ännu högre grad än för när-

varande hemsöka de orter å landsbygden, där nämnda stadga ej är gällande. Vill man sålunda äfven förebygga, att landsbygdens befolkning hemsökes af förråande biografföreställningar, torde det blifva nödvändigt att likaledes omarbета och utvidga 30 § i meranämnda stadga, där det föreskrifves, att denna stadga genom Konungens befallningshafvandes försorg kan i tillämpliga delar blifva gällande äfven för visst område å landet.

Om man verkligen vill nå det af motionären åsyftade målet, torde det under alla förhållanden blifva nödvändigt, att åtgärder vidtagas därhän, att något slags kontroll må kunna utöfvas öfver biografföreställningar äfven å landsbygden, där ordningsstadgan för rikets städer i tillämpliga delar ej är gällande.

Detta skulle måhända lämpligast ske genom att en ordningsstadga för landsbygden, hvilken stadga äfven ur flera andra synpunkter vore önskvärd, komme till stånd. I en sådan stadga borde då äfven ingå de ordningsföreskrifter, som å hithörande område kunde befinnas erforderliga.

På grund af hvad utskottet sålunda anført, får utskottet med anledning af motionen hemställa,

att Första Kammaren för sin del beslutar, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhåller, det Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida mera bestämda och effektiva föreskrifter må kunna utfärdas till förebyggande af det skadliga inflytandet af biografföreställningar, särskildt på den uppväxande ungdomen i vårt land, samt, i den mån Riksdagens medverkan kräfves, till Riksdagen göra de framställningar, som häraf kunna föranledas.

Stockholm den 10 maj 1909.

På utskottets vägnar:

JULIUS JUHLIN.